

Tadeusz Gnoiński

Milena Ewelina Rudnicka-Łysiak (1892-1976) - poseł na Sejm II i III kadencji II Rzeczypospolitej w latach 1928-1935 i jej związki z Siennicą

Rocznik Mińsko-Mazowiecki 20, 179-180

2012

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

TADEUSZ GNOIŃSKI

Milena Ewelina Rudnicka-Łysiak¹ (1892-1976) – poseł na Sejm II i III kadencji II Rzeczypospolitej w latach 1928–1935 i jej związki z Siennicą.

W 1930 r. Milena Rudnicka², ówczesna nauczycielka I Państwowego Seminarium Nauczycielskiego Żeńskiego im. Adama Asnyka we Lwowie, decyzją ministra Sławomira Czerwińskiego, z dniem 1 października została przeniesiona do Seminarium Nauczycielskiego Męskiego w Siennicy. Minister dodał, że „z urzędu dla dobra szkoły”, oraz wyjaśnił, „że zarządzenie to jest ostateczne w administracyjnym toku instancyj”.

Fragmentaryczna korespondencja dotycząca tej nauczycielki, ukraińskiej działaczki politycznej i społecznej, pionierki ukraińskiego feminizmu zachowała się w zbiorach Siennickiego Muzeum Szkolnego. Czy pani Rudnicka, albo raczej Rudnyćka, przyjechała do Siennicy i podjęła pracę? Być może. W piśmie do Kuratorium Okręgu Szkolnego Warszawskiego dyrektor seminarium, Kazimierz Gnoiński, zawiadamia że: „Pani Natalia Milena Rudnicka przerwała pracę w dniu 19 listopada 1930 r.” Było to zapewne związane z objęciem mandatu poselskiego. Otrzymała następnie na czas kadencji urlop. Niewątpliwie formalnie do siennickiej szkoły przynależała nawet jako parlamentarzystka. Sama podpisywała pisma do dyrekcji szkoły jako jej nauczycielka i posłanka. Posiadamy jeszcze jedno pismo Warszawskiego Kuratorium dotyczące posłanki. Datowane jest na dzień 24 stycznia 1936 r., a więc już po zakończeniu III kadencji Sejmu II Rzeczypospolitej, zaadresowane do Natalii Mileny Rudnickiej, nauczycielki Państwowego Seminarium Nauczycielskiego, przydzielonej do Szkoły Powszechnej w Siennicy. Wynika z niego, że kurator przeniósł panią Rudnicką w stan spoczynku z powodu „stwierdzonej przez Komisję Lekarską trwałej nie-

¹ O postaci tej zob.: M. Gączkowski, *Milena Rudnyćka i jej droga do Sejmu RP na tle przemian ideowo-politycznych ukraińskich narodowych demokratów oraz rozwoju ukraińskiego ruchu kobiecego w Galicji Wschodniej (1918-1928)* [w:] *Per aspera ad astra. Materiały z XVI Ogólnopolskiego Zjazdu Historyków Studentów w Krakowie 16-20 kwietnia 2008. Historia dwudziestolecia międzywojennego*, red. A. Świątek, t. VIII, Kraków 2008; I. Łysiak-Rudnycki, *Między historią a polityką*, Wrocław 2012 r.

² Wersja ukraińska jej nazwiska to: Myłena Rudnyćka.

zdolności do służby państwowej w ogóle”. Czyżby więc karierę nauczycielską ta wybitna działaczka na rzecz niepodległej Ukrainy zakończyła w Siennicy?

Mylena Rudnycka urodziła się w 1892 r. w zamożnej ukraińsko-żydowskiej rodzinie w Zborowie, mieście leżącym wówczas w woj. tarnopolskim. Wspomina, że w dzieciństwie używano w jej rodzinnym domu języka polskiego. W 1910 r. ukończyła polskie lwowskie gimnazjum, a następnie studiowała we Lwowie i w Wiedniu. W 1917 r. ukończyła studia i obroniła pracę doktorską. W 1919 wyszła za mąż, a w 1923 r. uzyskała uprawnienia nauczycielskie i w tym zawodzie pracowała do 1928 r. we Lwowie, w seminariach nauczycielskich, a także wykładała na wyższych kursach pedagogicznych.

Do Sejmu II kadencji II Rzeczypospolitej dostała się startując z dziewiątego miejsca listy państwowej nr 18, Bloku Mniejszości Narodowych. Należała do centro-prawicowego Ukraińskiego Zjednoczenia Narodowo-Demokratycznego, jedynej ukraińskiej partii politycznej działającej legalnie na terenie II RP. Aktywnie działała w Związku Ukrainek. Redagowała i publikowała artykuły w kilku pismach, skierowanych do ukraińskiej mniejszości narodowej. Nawoływała kobiety do większej aktywności, uczestnictwa w wyborach, postulowała zrównanie praw kobiet i mężczyzn. Działalność poselską Rudnicka kontynuowała w czasie trwania III kadencji Sejmu.

W latach 1935-1939 redagowała ukraiński dwutygodnik „Żinka”. W 1939 r., po opanowaniu Lwowa przez wojska sowieckie, została na krótko inspektorem szkolnym. Poznawszy metody administrowania kraju przez nową władzę, szybko zdecydowała się na ucieczkę z Polski. Już w grudniu 1939 r. wraz z synem, przez Kraków, dostała się do Berlina, a następnie do Pragi. Po zakończeniu wojny trafia do Austrii i Szwajcarii, by w 1951 r. wyemigrować do Stanów Zjednoczonych. Jednak rozczarowana panującymi tam stosunkami, postanawia wrócić do Europy. Zmarła w Monachium w 1976 r.

i piszę równocześnie w tej sprawie do Ministerstwa W.R. i O.P.
oraz do Kuratorjum Okręgu Szkolnego Warszawskiego. Po otrzymaniu
pieniędzy wyjadę niezwłocznie do Siennicy. —

Pozwalam sobie prosić Pana Dyrektora o łaskawe poinformowanie mnie, jak się jedzie do Siennicy, bo we Lwowie ani w Dyrekcji Kolejowej, ani w Kuratorjum, ni w biurze Orbis nie udało mi się dowiedzieć, jaka jest ostatnia stacja. W skorowidzu miejscowości Rzeczypospolitej Polskiej znalazłam, że ostatnią stacją jest Koźbiel, natomiast w rozkładzie jazdy takiej miejscowości nie ma.

Milena Rudnicka

Adres:
Lwów, ul. Wierzbowa 6.

/: Milena RUDNICKA /
Nauczycielka Państwowego Seminarjum
Nauczycielskiego Męskiego w Siennicy

Fragment listu M. E. Rudnickiej do dyrektora siennickiego seminarium.
W zbiorach Siennickiego Muzeum Szkolnego